

Dönem : 3
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 324

Çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak kanuna dair sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında Kanun tasarısı ve Adalet ve Dışişleri Komisyonları raporları (1/380)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 1076/5745

5 . 8 . 1970

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 25 . 7 . 1970 tarihinde kararlaştırılan «Çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak Kanuna dair Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı» ile gerekçesi ve ekleri ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

Çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak Kanuna dair Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunması hakkında kanun tasarısı

GEREKÇESİ

1. Genel Gerekçe :

24 Ekim 1966 tarihinde La Haye'de kabul edilen «Çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak Kanuna dair Sözleşme» çocuklara karşı nafaka mükellefiyetinden doğan kanun ihtilâflarına dairdir.

Sözleşmede, evli bulunmayan ve 21 yaşını doldurmamış olan kimseler çocuk olarak tanımlanmaktadır. Çocuğun nesebi sahih, gayrisahih veya evlât edinilmiş olması bakımından bir fark gözetilmemiştir. Bunlar düz hat üzerinde bulunan hısımlarından nafaka talebedebilirler. Çevre hısımlardan nafaka talebi Sözleşmenin dışında bırakılmıştır.

Sözleşmede, nafaka ve nesep meseleleri birbirlerinden tamamiyle ayrılmış ve Sözleşmeye istinaden verilecek kararların, çocuğun ailesi ve nesep münasebetleri üzerine her hangi bir tesiri olmayacağı açıklanmıştır. Bu tefrik Türk Medeni Kanununun 306 ve 310 ncu maddelerinde de mevcuttur.

Sözleşmeye göre, nafaka meselesine uygulanacak salâhiyetli kanun, nafaka talebinin ortaya çıktığı anda çocuğun «mûtat meskeninin» bulunduğu memleket kanunudur. Bu suretle millî kanuna veya ikametgâh kanununa bağlı olan devletler bir dereceye kadar tatmin edilmek istenmiştir. Ancak, uygulanacak salâhiyetli kanunun mahallî âdeme intizamına açıkça haleldar etmemesi de 4 ncu maddede de öngörülmüştür.

Mûtat mesken mefhumu, ikametgâhtan tamamiyle farklı olup munhasıran fiilî ve maddî vakıayı gösteren bir mefhum mahiyetindedir. Bu, fiilî ve devamlı olarak muayyen bir memleket dâhilinde bulunmayı, orada oturmayı ve yaşamayı ifade eder. İkametgâh ile mû-

tat mesken aynı mahalde bulunabileceği gibi, ayrı mahallende de bulunabilir. Bilhassa çocukların ikametgâhı bahis konusu olduğu zaman onların çok kere hukukan ikametgâhları olarak tâyin edilen mahalden başka bir yerde fiilen oturmaları mümkündür. Vesayet altındaki çocuklarda eksirtiya böyledir. Bu durumda, hâkim her hâdisede kendisine arz edilen delilleri takdîr ederek çocuğun mütat meskeninin bulunduğu mahalli serbestçe tâyin edecektir.

Esas prensip bu olmakla beraber, mezkûr, prensibin iki istisnası mevcuttur. Bunlar :

1. Sözleşmenin 2 nci maddesine göre, çocuğun ve dâvalının dâvaya bakmakta olan mahkemenin vatandaşlığını haiz olmaları ve dâvalının mütat meskeninin de vatandaşlığını haiz olduğu bu memleket dâhiline bulunmasıdır. Bu durumda, çocuğun mütat meskeninin kanunu yerine, hem çocuğun hem dâvalının millî kanunu olan, «mahkemenin kanunu» tatbik edilir. Diğer bir ifade ile, muayyen şartların mevcudiyeti halinde çocuğun mütat meskeninin bulunduğu memleket kanunu yerine, çocuğun millî kanunu tatbik edilecektir. Bununla beraber, bu istisna mutlak değildir. Devletlere Sözleşmede tasrih edilen hâllerin mevcudiyeti halinde kendi kanunlarının tatbik edileceğini heyam hususuna bir hıyar hakkı tanımıştır. Onlar dilerlerse Sözleşmenin kendilerine verdiği bu salâhiyetten faydalanabilirler, dilerlerse bu şartların mevcudiyeti halinde dahi «mütat mesken kanunu» prensibine bağlı kalabilirler. Bu hususun Âkid Devletler arasında bir tebliğ ile yerine getirilebileceği Sözleşmenin müzakereleri sırasında bildirilmiştir.

2. Çocuğun menfaati ve himayesi mülâhazası ile ikinci istisna kabul edilmiştir. Bu sebeple de uygulaması ihtiyarî değil, mecburîdir. Sözleşmenin 3 ncü maddesine göre, hâdiseye tatbiki gerekli çocuğun mütat Meskeni Kanununun, kendisine nafaka hakkı tanımadığı hâllere, nafaka ihtilâfına bakmakta olan mahkâm, bu kanun yerine kendi kanunlar ihtilâfı kaidelerince salâhiyetli kanun tatbik edecektir. 3 ncü madde ile kabul edilen bu istisnayı ilkinden farkı, da, hâkimin bu mevzu ile ilgili olarak kendi kanununu değil, fakat kendi kanunlar ihtilâfı kaidelerine göre, salâhiyetli olan diğer bir kanunu tatbik etmek mecburiyetinde olmasıdır; kanun bazan yabancı bir kanun olabileceği gibi, bazan hâkimin kendi kanunu da olabilecektir.

II - Madde gerekçeleri :

Çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygunacak Kanuna dair Sözleşmeyi onaylamamızın uygun bulunması Kanununun gerekçesi :

Kanunun 1 nci maddesi, «Çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak Kanuna dair Sözleşme»yi onaylamamızın uygun bulunduğunu hükme bağlamaktadır.

Kanunun 2 nci maddesi, yürürlük maddesidir ve kanunun yayımlandığı tarihte yürürlüğe gireceğini belirtmektedir.

Kanunun 3 ncü maddesinde ise, anılan kanun hükümlerini Bakanlar Kurulunun yürüteceği tasrih olunmaktadır.

Adalet Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Adalet Komisyonu
Esas No. : 1/380
Karar No. : 25

20 . 2 . 1971

Yüksek Başkanlığa

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine tarzi Bakanlar Kurulunca 25 . 7 . 1970 tarihinde kararlaştırılan «Çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak Kanuna dair Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı» Başkanlığımızca Komisyonumuza tevdi edilmiş olup, ilgili Bakanlık temsilcileri de hazır bulunduğu halde komisyonumuzca tetkik ve müzakere olundu.

Kanun tasarısı ve gerekçesi Komisyonumuzca uygun mütalâa edilmiş ve yapılan müzakereler sonunda tasarının aynen kabul edilmesi ittifaktan kararlaştırılmıştır.

Havalesi gereğince Dışişleri Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla sunulur.

Adalet Komisyonu Başkanı
İstanbul
İ. H. Tekinel

Sözcü
Sivas
T. Koraltan

Afyon
H. Hamamcıoğlu

Antalya
H. A. Gülcan
İmzada bulunamadı

Kars
İ. H. Alaca

Kars
T. Artaç

Kırklareli
M. Atagün
İmzada bulunamadı

Kırşehir
C. Eroğlu

Mardin
E. K. Aybar

Niğde
M. Ocakcıoğlu

Dışişleri Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Dışişleri Komisyonu
Esas No. : 1/380
Karar No. : 22

18 . 5 . 1971

Yüksek Başkanlığa

Çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak Kanuna dair Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkındaki kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda görüşüldü.

Tümü üzerinde yapılan müzakere neticesinde, gerekçede de belirtilmiş olduğu üzere, çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak kanuna dair Sözleşmenin onaylanması maksadı-

na mâtuf olarak hazırlanmış bulunan tasarı, prensip itibariyle Komisyonumuzca da yerinde görülerek aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurula arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Dışişleri Komisyonu

Başkanı	Sözcü	Kâtip	
Manisa	İzmir	Balıkesir	Ankara
E. Akça	Ş. Oşma	A. İ. Kıvrımlı	O. Alp
Bursa	Bursa	Çankırı	İstanbul
İ. Öktem	A. Türkel	H. Dağlı	N. İ. Tokgöz
	İmzada bulunamadı		
Kastamonu	Konya	Konya	Maraş
O. Deniz	Ö. Ölçmen	T. Y. Öztuna	M. N. Çuhadar
İmzada bulunamadı			
	Trabzon		
	M. A. Oksal		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Çocuklara karşı Nafaka mükellefiyetine uygulanacak Kanuna dair Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulundu hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 24 Ekim 1956 tarihinde La Haye'de aktedilen ve 10 Haziran 1970 tarihinde imzalanmış bulunan «Çocuklara karşı Nafaka mükellefiyetine uygulanacak Kanuna dair Sözleşme» nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

25 . 7 . 1970

Başbakan	Devlet Bakanı V.	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
S. Demirel	H. Atabeyli	H. Atabeyli	T. Bilgin
Adalet Bakanı	Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı	Dışişleri Bakanı V.
Y. Z. Önder	A. Topaloğlu	H. Menteseoğlu	T. Bilgin
Maliye Bakanı	Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı	Ticaret Bakanı
M. Erez	O. Oğuz	T. Gülez	G. Titrek
Sağ. ve Sos. Y. Bakanı	Güm. ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı	Ulaştırma Bakanı
V. A. Özkan	A. İ. Birincioğlu	İ. Ertem	N. Mentese
Çalışma Bakanı	Sanayi Bakanı	En. ve Ta. Kay. Bakanı	Turizm ve Ta. Bakanı
S. Öztürk	S. Kılıç	S. O. Avcı	N. Cevheri
İmar ve İskân Bakanı	Köy İşleri Bakanı	Orman Bakanı	Gençlik ve Spor Bakanı
H. Nakiboğlu	T. Kapanlı	H. Özalp	İ. Sezgin

ÇOCUKLARA KARŞI NAFAKA MÜKELLEFIYETİNE UYGULANACAK KANUNA DAİR SÖZLEŞME

İşbu sözleşmeyi imza eden devletler :

Çocuklara karşı nafaka mükellefiyetine uygulanacak kanun hakkında müşterek hükümler vaz' etmek arzusuyla bu mevzuda bir sözleşme akdine karar vermişler ve aşağıdaki hükümler üzerinde mutabakata varmışlardır.

MADDE : 1

Çocuğun kimden ve ne nisbetle nafaka talebedileceği, çocuğun mütat meskeninin bulunduğu yer kanunu tesbit eder.

Çocuğun mütat meskeninin değişmesi halinde, bu değişimin vukuundan itibaren yeni mütat meskenin bulunduğu yer kanunu tatbik olunacaktır.

Bahis konusu kanun, nafaka dâvasının kimin tarafından açılabileceği ve dâva açma süresi hususlarını da düzenler.

«Çocuk» tâbirinden, bu sözleşme mucibince, nesebi sahîh, nesebi gayrisahîh veya evlât edilmiş, evli olmayan ve 21 yaşını doldurmamış bütün çocuklar anlaşılır.

MADDE : 2

Birinci madde hükümleri dışında, Âkîd Devletlerden herbiri aşağıdaki hallerde kendi kanununun kabili tatbik olduğunu ilân edebilir.

- a) Müracaat bu devletin bir merciine yapılmışsa,
- b) Kendisinden nafaka istenen ve çocuk bu Devlet vatandaşı ise,
- c) Kendisinden nafaka istenilen şahsın mütat meskeni bu Devlette bulunmakta ise,

MADDE : 3

Yukardaki hükümlerin aksine olarak, çocuğun mütat meskeninin bulunduğu mahal kanununun, çocuğa nafaka konusunda her hangi bir hak tanınmaması halinde, müracaat edilen makamın uyuşmazlıkla ilgili millî mevzuatının gösterdiği kanun uygulanır.

MADDE : 4

Bu sözleşme ile uygulanacağı beyan edilen kanun, ancak tatbikatının müracaat edilen makamın bağlı bulunduğu devletin kamu düzeni ile açıkça kabili telif olmaması halinde bertaraf edilebilir.

MADDE : 5

İşbu sözleşme civar hısımları arasındaki nafaka ile ilgili münasebetlere uygulanmaz.

Bu sözleşme, sadece nafaka mükellefiyetleri ile ilgili kanun ihtilâflarını halleder. İşbu sözleşmenin tatbikatı sonucu alınmış olan kararlar, nesebe ve alacaklı ile borçlu arasındaki ailevi münasebetlere mütaallik olmayacaktır.

MADDE : 6

İşbu sözleşme sadece, birinci maddede zikredilen kanunun, Âkîd Taraflardan birinin kanunu olması hallerinde uygulanır.

MADDE : 7

İşbu sözleşme La Hey Devletler Hususi Hukuku Konferansının 8 nci oturumunda temsil edilen ülkelerin imzasına açıktır.

Sözleşme tasdik edilecek ve tasdik belgeleri Holânda Dışişleri Bakanlığına tevdi olunacaktır.

Tevdi olunan her tasdik belgesi için bir zabut tanzim edilecek ve bu zaptın tasdikli bir örneği diplomatik bir yolla sözleşmeyi imzalayan devletlere gönderilecektir.

İşbu sözleşme, 7 nci maddenin 2 nci fıkrasında öngörülen, 4 ncü tasdik belgesinin tevdiini takibeden 60 ncı gün yürürlüğe girecektir.

Bilâhara tasdik eden her devlet için sözleşme, tasdik belgesinin tevdi tarihini takibeden 60 ncı gün yürürlüğe girecektir.

MADDE : 8

İşbu sözleşme Âkîd Devletlerin anavatan topraklarına bihakkin uygulanır.

Bir Âkîd Devlet, bu sözleşmenin diğer bütün denizaşırı topraklarında veya milletlerarası kendisi tarafından tedvir edilen diğer mümâsil denizaşırı topraklarda da yürürlüğe girmesini arzı ederse, bu husustaki niyetini bir belge ile Holanda Dışişleri Bakanlığına tebliğ edecektir. Mezkûr bakanlık da, her Âkîd Devlete diplomatik yolla bu tebliğatın tasdikli bir örneğini gönderecektir.

Sözleşme, 6 ay içinde bu tebliğe itiraz etmemiş olan devletler, Milletlerarası münasebetleri bahis konusu devlet tarafından tedvir olunup kendileri için tebligat yapılmış olan denizaşırı toprak veya toprak için yürürlüğe girecektir.

MADDE : 9

Konferansın 8 nci oturumunda temsil edilmemiş olan bu devlet, Holânda Hükümeti tarafından katılmaya dair bildirinin yapıldığı tarihten itibaren 6 aylık bir müddet için sözleşmeyi tasdik etmiş olan bir veya daha fazla devlet itiraz etmedikçe işbu sözleşmeye katılabilir. Katılma 7 nci maddenin 2 nci bendinde öngörülen usule tevfikân tahakkuk eder.

MADDE : 10

Her Âkîd Devlet işbu sözleşmeyi imzalar, tasdik eder veya ona katılırken bunu evlât edinilen çocuklara uygulanmama hakkını mahfuz tutabilir.

MADDE : 11

İşbu sözleşme, sözleşmenin 8 nci maddesinin 1 nci bendinde belirtilen tarihten itibaren 5 yıl müddetle muteber olacaktır.

Bu müddet, anlaşmayı sonradan tasdik eden veya katılan ülkeler için de aynı tarihten itibaren işliyecektir.

Feshi ihbar edilmedikçe sözleşme kendiliğinden 5 yılda bir yenilenecektir.

Fesih, müddetin bitiminden en aşağı altı ay evvel Holânda Dışişleri Bakanlığına ihbar edilecek ve bakanlık da keyfiyetten diğer bütün Âkîd Devletlere bilgi verecektir.

Feshi ihbar, denizaşırı topraklara veya 9 ncü maddenin 2 nci bendi uyarınca yapılan tebliğde belirtilen bâzı denizaşırı topraklara inhisar edebilir.

Feshi ihbar, ancak onu tebliğ eden devlete karşı hüküm ifade edecektir. Sözleşme diğer Âkîd Devletler için yürürlükte kalacaktır.

Bunu teyiden aşağıda imzaları mevcud olup bu hususta kendilerine mahsus salâhiyet verilmiş kimseler işbu sözleşmeyi imzalamışlardır.

La Heye'de, 24 Ekim 1956 da, Holânda Hükümeti arşivine tevdi edilmek üzere tek nüsha olarak tanzim edilmiş olup, tasdikli bir örneği diplomatik yolla La Heye Devletler Hususi Hukuku Konferansının 8 nci oturumunda temsil edilmiş olan devletlerin her birine olduğu gibi sonradan katılan devletlere de gönderilecektir.